

Křesťanské doktríny

Historický vývoj východní a západní církve i protestantismu zachycuje publikace *The History of Christianity*, která se zabývá studiem relačních koncepcí. Zde se zaměříme na to, v čem jsou si tyto tři odnože podobné a v čem se liší. [Samozřejmě, že v každé z nich existují liberálové, kteří by s následujícími výroky nesouhlasili.]

	Východní pravoslaví	Římský katolicismus	Protestantismus
Bůh	Bůh je osobní, ale nepoznatelný. Musí se o něm přemýšlet mysticky, nikoli logicky, ale ani ne panteisticky, poněvadž Bůh a člověk si zůstávají vzdálení. ⁷	Bůh je osobní a poznatelný, ale pouze prostřednictvím církve. Má mystický zevnějšek, člověk ho však poznává prostřednictvím logického pochopení posvátné římskokatolické tradice.	Bůh je osobní a poznatelný. Všechna Boží tajemství nelze poznat, protože Bůh je nekonečný, ale to, co nám zjevil, lze poznat na základě logické úvahy.
Trojice	Všechny tři větve věří v jednoho Boha, který existuje ve třech různých věčných osobách.		
Křesťus	Všechny tři větve věří v Kristovo dokonalé božství a dokonalé lidství.		
Vzkříšení	Všechny tři větve věří v Ježíšovo tělesné vzkříšení a v tělesné vzkříšení věřících.		
Druhý příchod	Všechny tři větve věří, že se Ježíš se v těle vrátí na tuto zem.		
Nebe a peklo	Všechny tři větve věří v nebe pro věřící a v peklo pro zatracené.		
Ikony	Východní církve po velkém vnitřním zápase (v 8. století) dospěla k závěru, že ikony jsou cennými připomínkami, které podporují úctu a lásku k tomu, koho představují. Každý, kdo zničí nějakou ikonu, má být exkomunikován.	Západní církve vždycky chápala ikony jako prostředky (nikoli předměty) uctívání. V západní církvi převládají sochy, zatímco ve východní obrazy.	Protestanti odmítají jakékoli ikony jako modlářství – v tom souhlasí s pravoslavnými ikonoklasty 8. století. Soustředí se spíše na hudbu a literaturu, což jsou jediné novozákonní umělecké formy.
Duch svatý	Východní církve zdůrazňuje, že Duch svatý je zdrojem veškeré její autority. Jeho mystická přítomnost řídí Bibli, sedm církevních koncílů, kněží i všechny laiky. Pravoslavní jsou přesvědčeni, že katolíci	Římská katolická církev věří v odděleného, jednoznačně určeného Ducha svatého, ale ohledně své autority jsou závislí na Vatikánu a církevních koncilech. Vyskytuje se mezi nimi rovněž charismatický	Protestanti věří v Ducha svatého, který se podílí na znovuzrození, přebývá ve věřících, křtí je a zapečetuje, zatímco svět usvědčuje z hříchu, spravedlnosti a

	ustanovili místo něho jako autoritu papeže a protestanti Bibli (<i>sola Scriptura</i>). Tvrdí, že Duch svatý vychází z Otce, <u>ne</u> ze Syna (tj. odmítají katolickou klauzuli „filioque“). ⁸	prvek, který východní církev postrádá, a přiklání se k „filioque“ klauzuli, podle níž Duch svatý vychází z Otce <u>i Syna</u> .	soudu. Jsou přesvědčeni, že Duch inspiroval pisatele Bible, z níž pochází veškerá autorita. Existuje též protestantské charismatické hnutí. (Toto hnutí vlastně v protestantismu vzniklo – kolem r. 1900.)
Bible	Pravoslavná církev věří, že je to Duch svatý, ne pouze Bible, kdo nás uvádí do veškeré pravdy. Proto pravoslavní považují postačitelnost Bible (<i>sola Scriptura</i>) za hřích reformace. Jejich Bible používá řecký (LXX) Starý zákon, obsahuje rovněž apokryfy a Nový zákon.	Katolíci jsou přesvědčeni, že Písmo interpretuje církev. Bible je produktem církve, ne naopak. Význam Písma tudíž určuje papež a církevní koncily. Katolíci používají židovský Starý zákon a řecký Nový zákon, jak ho překládá latinská Vulgáta v 5. století. Apokryfní spisy byly do Bible přidány r. 1546. ⁹	Protestanti věří v <i>sola Scriptura</i> – postačitelnost samotné Bible. Ona posuzuje církev, ne naopak. Protestanti nezařadili apokryfy do Písma, protože z nich Ježíš nikdy necitoval a ani apoštolové se na ně nikdy neodvolávali jako na autoritativní Písmo.
Člověk	Východní církev se v tomto bodě od zbývajících dvou větví diametrálně liší. Pravoslavní věří, že se člověk stává bohem – ne v panteistickém smyslu, ale postupným zbožněním. Athanasius prohlásil: „Bůh se stal člověkem, aby se lidé mohli stát bohy.“ Tomuto procesu se říká „theosis“.	Katolíci pokládají člověka za bytost od početí a věří, že se z ní nakonec stane bezhříšný jedinec. Několik lidí je už svatých, zbytek projde očistcem, ale nikdo není ani se nestane něčím, co by se dalo nazvat bohem.	Protestanti jsou přesvědčeni, že člověk je živou bytostí od početí (nebo narození nebo od doby mezi tím). Lidé zůstanou odlišnými jedinci i jako vzkříšené bytosti někde na věky. Jsou-li spasení, stanou se svatými a čeká je nebe. Nevěřící jsou zatraceni a jejich údělem je ohnivě jezero. Lidé se však nikdy nestanou něčím, co by se dalo nazvat bohem.
Spasení	Pro východní pravoslaví je spasení proces theosis – člověk se stává bohem. Začíná to křtem v církvi. Zpravidla se člověk narodí a nechá pokřtít v některé z národně autonomních	Podle římskokatolické církve je člověk spasen vírou v Krista za přispění úkonů obsažených v sedmi církevních svátostech. Jedná se o proces, ale ne v tom	Protestanti jsou přesvědčeni, že spasení lze získat jedině vírou (<i>sola fide</i>) z pouhé Boží milosti (<i>sola gratia</i>), jak je to zjeveno

	pravoslavných církví. Potom proces zbožnění pokračuje, aby se člověk proměnil v boha prostřednictvím mystického díla Ducha svatého. ¹⁰	smyslu, že by docházelo k proměně v boha. Nicméně se nikdy neví, zda je nějaká osoba spasena. Bude spasena, jestliže vykoná dostatečně množství práce prostřednictvím církve. Z uvedených tří větví pouze katolíci věří, že je možné, aby byl nekřesťan spasen, a to na základě dobrých skutků. ¹¹	v samotné Bibli (<i>sola Scriptura</i>). Člověk je zachráněn díky rozhodnutí přijmout Krista.
Liturgie	Pravoslavní jsou velmi citliví na to, aby měli správnou liturgii. Říkají, že církev je ve skutečnosti určena správnou věroukou a vede ke správnému uctívání. A správné uctívání je ta pravá liturgie.	Katolíci jsou velmi liturgičtí, ale na rozdíl od pravoslavných ji mohou měnit (např. sloužit mši v rodném jazyce místo v latině), jestliže to potvrdí koncil.	Protestanti nepovažují liturgii za něco posvátného. Většina je přesvědčena, že apoštolové žádnou církvi nepředepsali.
Hřích	Pravoslavní nevěří v dědičný hřích. Popírají, že by člověk zdědil hříšnou povahu. Lidé se rodí jako dobří a hřích je pro ně otázkou volby. Všechny hříchy jsou osobní. Basileus Velký prohlásil: „Nevracej se zpátky do minulosti, abys hledat zlo a představoval si, že existuje dědičná hříšná povaha“ [Cyril z Jeruzaléma, Catech 13.2].	Katolíci se drží Augustinova pojetí dědičného hříchu – člověk se narodil s vinou zděděnou v důsledku Adamova hříchu. Tento hřích musí být předtím, než se člověk může postavit před Boha, odstraněn. Adam byl schopen nehřešit. Dnešní člověk to nedokáže.	Většina protestantů souhlasí s Augustinovým pojetím dědičného hříchu, ale podrobněji je rozpracovávají. Tvrdí, že existují tři druhy hříchu: 1) přičtený hřích – vina zděděná od Adama jako příslušníka lidské rasy, 2) přirozený hřích – tendence dělat věci, které se Bohu nelíbí, a 3) osobní hřích – dělání těchto věcí.
Tradice	I když tradice zaujímá nižší postavení než Písmo, pro východní církev je mimořádně důležitá. Tradice (zejména prvních sedm církevních koncilů) a Písmo jsou výsledkem mystického díla Ducha svatého, nicméně všeobecně se má za to, že čím je pramen starší, tím je lepší.	Tradice tvoří hlavní část římského katolicismu. Ve skutečnosti je hlas Vatikánu a všech církevních koncilů v průběhu staletí považován za „posvátnou tradici“. Podle této tradice se řídí všechno – od Písma až po svátosti.	Pro protestanty je jedinou přijatelnou tradicí novozákonní učení apoštolů. Většinou souhlasí s prvními šesti církevními koncily, ale nepokládají je za svaté. Poněvadž se protestanti drží Nového zákona 1. století, všechny ostatní tradice

			vznikly z popudu lidí a nejsou povinné.
Marie a svatí	Marii a svaté, obzvláště apoštoly, mají pravoslavní ve velké úctě. Modlitby k nim, zejména v přítomnosti ikon, pomáhají člověku sjednotit se s Duchem svatým a proměňovat se v boha (<i>theosis</i>). Věří, že Marie zůstala pannou, ale ne v její neposkvrněné početí.	Římští katolíci se modlí ke svatým, ale Marie zaujímá mnohem významnější postavení. Mnozí ji považují za prostředníka, který se spolu s Kristem přimlouvá za člověka, aby se dostal k Bohu. K Synovi přicházíte prostřednictvím jeho matky Marie. Římští katolíci věří v Mariino celoživotní panenství a její neposkvrněné početí. ¹²	Protestanti se nemodlí k Marii ani svatým, protože to Kristus ani apoštolové nikdy nedělali. Odmítají, že by Marie zůstala pannou, protože v Novém zákoně se píše, že měla další děti. Popírají rovněž její neposkvrněné početí, protože podle Bible byl takto počat pouze Ježíš.

Hodnocení

Východní pravoslavná církev se nepochybně zasloužila o to, že etablovala doktrínu o Trojici a o Kristovu stoprocentním božství i lidství. Zůstala také věrná závěrům svých prvních sedmi koncilů a učení církevních otců té doby. Nicméně jak můžeme vědět, že tito církevní otcové měli pravdu? Také se zdá, že pravoslavné pojetí Boha odporuje Starému i Novému zákonu, jež povzbuzují lidi, aby poznávali Hospodina (Izajáš 1,10-18; 1. list Korintským 11,1). Jejich alegorický a zduchovnělý názor na Písmo je v souladu s jejich mysticismem, ponechává však člověka bez jakéhokoli objektivního způsobu určení pravdy. Koncept *theosis* je nebiblický a ostatní křesťané ho nekompromisně popírají.

Římskokatolické církvi lze připsat k dobru její konzistentní stanovisko k morálce a věrnost základní doktríně o Bohu, Trojici a o Kristovu dokonalém božství i lidství. Kromě toho si velmi váží Písma a věří, že Ježíšova smrt je nutná, aby mohlo být zapláceno za hřích.

Problémy římského katolicismu pocházejí z jeho vlastní „posvátné tradice“, která není konzistentní s Biblí ani sama o sobě. Zavedla je do mnohopapežství, křížáckých válek, inkvizice a různých mocenských bojů. Ani představa neomylnosti tradice neodpovídá dalším církevním koncilům, které ji mění. Katolický pohled na hřích se shoduje s biblickým pojetím, tak jako přesvědčení o nutnosti Kristovy smrti. Nicméně tvrzení, že Kristova smrt není dostatečná a že spasení vyžaduje naše dobré skutky, které vykonáme prostřednictvím církevních svátostí, vychází z tradice, ne z Písma.

Neslavnější **protestantský** výrok je Lutherovo prohlášení *sola Scriptura*. Toto je základní princip protestantismu, který protestantům poskytuje neměnné měřítko, pomocí něhož posuzují všechny věci. Jejich pojetí Boha, Kristova dokonalého božství i lidství, hříchu, Ducha svatého a spasení – to všechno pochází z jednoho neomylného a neměnného zdroje. Toto protestantům umožňuje vysvětlit všechny poapoštolské omyly tradice jako hříšné. Největším selháním protestantismu je jeho neschopnost zůstat věrný svým vlastním základům. Kvůli odlišným názorům na věroučné otázky a církevní praxi se rozdělili do různých denominací. Hlásají *sola Scriptura*, ale nežijí podle toho. Skutečností je, že každá denominace se řídí svou vlastní tradicí. I když protestanti tvrdí, že pro spasení je nezbytná a postačitelá víra v Kristovu smrt, mají tendenci přidávat k tomu věci jako křest, členství v církvi a panství – minimálně nepřímo.